

Notat

Til : Helse- og omsorgskomiteen

Fra : Jordmorforbundet NSF

Oslo 14.12.2020

INNSPILL FRA JORDMORFORBUNDET NSF TIL HØRING OM REPRESENTANTFORSLAG OM TILTAK FOR Å SIKRE TRYGGE FØDSEL- OG BARSELTJENESTER OG JORDMORBEREDSKAP I HELE LANDET. Dokument 8:7 S (2020-2021).

Jordmorforbundet stiller seg bak dokument 8 forslaget fra Kjersti Toppe, Geir Adelsten Iversen, Marit Knutsdatter Strand, Åslaug Sem-Jacobsen, Per Olaf Lundteigen og Sandra Borch. Jordmorforbundet ønsker videre å komme med noen utdypende innspill.

Våre viktigste innspill

- Få på plass bemanningsnorm for føde- og barselavdelingen
- Situasjonen med å rekruttere og beholde jordmorkompetanse er prekær mange steder
- At jordmødre flyttes fra barselavdeling til fødeavdeling er alvorlig for gjenværende kompetanse i barselavdelingene, tiltak for rekruttering og beholde kompetanse er nødvendig
- At kvinner reiser *tidlig hjem* betyr ikke at de er klare og føler de har fått hjelpen de trenger
- Et strakstiltak: Benytte jordmor ressursen der den kreves, ansette assistenter og merkantilt personell for å avlaste
- Opprette utdanningsstillinger på samtlige sykehus og kommuner med jordmormangel
- Double utdanningskapasiteten på universitet og høyskoler for kommende opptak.
- Sørge for en fungerende følgetjeneste i alle landets regioner både praktisk og finansielt
- Finansieringsmodell som ivaretar den komplekse tjenesten som fødselsomsorgen er

Forsvarlig bemanning av fødselsomsorgen og god barselomsorg for mor og barn

Barselomsorgen i sykehus må styrkes. Erna Solberg uttalte nylig at *ingen kvinner skal reise hjem fra barsel før de er klare for det*. Ved de store kvinneklinikkene er dette vanskelig å gjennomføre i praksis. Kvinnene kan få tilbud om å bli, men grunnet kapasitetsmangel plasseres de ofte på et dobbeltrom eller et fortettet enerom, som er så trangt at hverken personvern eller smittevernhensyn er mulig å ivareta. Dette medfører at flere av disse kvinnene velger å reise hjem, selv om de ikke føller seg klare for det. Dette fører til mange opplevelser av å ikke ha fått den hjelpen kvinnene opplever å trenge ([1](#)).

Grunnet jordmormangel flyttes jordmødre på barselavdelingene til fødeavdelingene og erstattes med sykepleiere. Grunnutdannelsen i sykepleie gir ikke nødvendig kompetanse til å kunne håndtere pasientgruppen på en barselavdeling uten vesentlig opplæring. Denne opplæringen må gis og støttes av jordmødre. Barselomsorgen er jordmors fagfelt. Det er bekymringsfullt at det ikke er tilstrekkelig jordmødre i landet til å dekke disse stillingene. Det er behov for en bemanningsnorm for barselavdelingene så vel som for fødeavdelingene, for å sikre kvalitet og kompetanse i tråd med det faktiske behovet.

I Jordmorforbundets medlemsundersøkelse (2019) melder **ledere for jordmortjenestene** om for lav bemanning. De melder om økte og endrede oppgaver og vanskeligheter med rekruttering, med den konsekvens at det flere steder er ansatt sykepleiere i jordmor/barnepleier stillinger. Dette gir grunnlag for alvorlig bekymring for landets fremtidige svangerskaps-, fødsels- og barseltilbud. Helsedirektoratet anslår at dagens jordmormangel er på rundt 200 årsverk (5), i tillegg er det estimert behov for 50 nye årsverk for å tilby tidlig ultralyd og NIPT (non invasiv prenatal test, en test som kan avdekke kromosomfeil hos fosteret) (6).

Tilbakemeldinger fra undersøkelsen om brukererfaringene fra føde- og barselavdelingene som ble gjennomført i 2017 (3) beskriver erfaringene:

«Jeg skulle gjerne vært lengre på sykehuset og fått mer hjelp med både stell amming og håndtering av babyen. Men akkurat da var ro og hvile viktigere, så da valgte vi å dra hjem.»

«Vi kunne like gjerne sitte hjemme og ikke få hjelp, som vi satt på barsel og ikke fikk hjelp.»

Brukerundersøkelsen viser at kvinnenes erfaringer fra fødeavdelingen hovedsakelig er mer positive enn erfaringene fra barseloppholdet (2). Dette henger sammen med bemanningssituasjonen og kompetansen på barselavdelingene. Avdelingene må gjøre prioriteringer som er uheldige for mange kvinner og par. **Jordmorforbundets medlemsundersøkelse (2019)** beskriver tydelig at ressursmangel får store konsekvenser spesielt ved barselavdelingene hvor kvinner og barn ikke får tilstrekkelig oppfølging.

Ammehjelpen opplever økende etterspørsel etter Ammehjelpens frivillige tjenester. Helsestasjonene opplever at stadig flere kvinner sendes hjem før amming er etablert. Det kan se ut som at oppfølgingen av mor og barn i barseltiden ikke er tilstrekkelig høyt prioritert, eller like godt organisert, som oppfølgingen av mor og barn gjennom svangerskap og fødsel (4).

Rekruttere og beholde jordmorkompetanse

Det er allerede jordmormangel i landet som raskt kan forverre seg (200+50 årsverk). Det må iverksettes tiltak som hindrer erfarne så vel som nyutdannede jordmødre å velge seg bort fra yrket på grunn av blant annet høyt arbeidspress. Det er behov for flere praksisplasser og utdanningsplasser, men også utdanningsstillinger. Nedgang i tallet på nye autorisasjoner til jordmødre i perioden 2012–2018 og naturlig avgang på grunn av alder, gir grunn til stor bekymring dersom utdanningstallet ikke økes.

Mange jordmødrer får ikke tilbud om hele, faste stillinger. Jordmorforbundet sin nasjonale kartlegging fra 2019 viste at 67 prosent av jordmorstudentene svarte at de ønsket å jobbe heltid. Bare 25 prosent av jordmødrene fikk tilbud om 100 prosent stilling da de fikk autorisasjon. Blant mindretallet som ønsker å jobbe deltid, oppgir mange at det skyldes en for stor arbeids- og vaktbelastning.

Mange jordmødre gjør oppgaver som ikke krever en jordmorkompetanse for å utføre. Servere mat, re senger, rydde og vaske fødestuer etter fødsler. Et tiltak som raskt kan frigjøre jordmødrenes arbeidsbelastning noe er å ansette mer merkantilt personell, assistenter og annet personell som utfører ikke-jordmorfaglige oppgaver.

Omlegging av finansiering

NSF jordmorforbundet ber om å bli involvert i en eventuell prosess på omleggingen av finansieringen. Vi mener dagens ISF finansiering legger for sterke føringer for prioritering og praksis. Vi vil likevel advare sterkt mot en ren rammefinansiering. Vi vet at flere fagområder utenfor ISF sliter

stort med å få allokert ressurser til sin aktivitet. Fødselsomsorgen er en særstilling mellom elektiv og akutt. En ny finansiering må utvikles som et øremerket tilskudd, som tar utgangspunkt i at kvalitetskravene i fødselsomsorgen ligger til grunn.

Referanse

- 1) <https://www.sandnesposten.no/laila-onsker-a-hjelpe-nybakte-modre-i-sandnes-det-er-dette-jeg-brenner-for/s/5-105-340308?key=2020-11-30T11:28:44.000Z/retrieve/53170e7ee224ec0a09a3f9d9d67024b74af043f2>
- 2) <https://www.fhi.no/publ/2018/brukeres-erfaringer-med-fodsels--og-barselomsorgen-i-2017/>
- 3) <https://www.fhi.no/kk/brukererfaringer/erfaringer-med-fode-og-barselavdelingene/>
- 4) <https://helseatlas.no/hovedfunn/barseltiden>
- 5) <https://sykepleien.no/2020/03/antallet-nye-jordmodre-gar-ned>
- 6) <https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/forslag-til-organisering-og-innforing-av-tilbud-om-nipt-og-ultralydundersokelser-i-forste-trimester>

Dokument 8:7 S (2020-2021)

<https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Representantforslag/2020-2021/dok8-202021-007s/>